

Bölgesel İdare ve Yerel Demokrasi Projesi Mardin Toplantısı Notları, 5 Mayıs 2015

Toplantı, "TRC3 Bölgesinde Kalkınma Öncelikleri: Mardin'de Sürdürülebilir Turizm" başlığı ile 6 Mayıs 2015 tarihinde Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde 45 kişinin katılımı ile düzenlendi. Toplantıya kamu kurumlarının ilgisi çok sınırlıydı. Davet edilen 36 kamu kurumu temsilcisinden sadece Mardin Büyükşehir Belediyesi, Artuklu Belediyesi ve Dicle Kalkınma Ajansı'ndan yetkililer toplantıya katıldı. Mezopotamya Barış Akademisi, Mardin Süryani Birliği Derneği, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı, KAMER Mardin Şubesi, Mimarlar Odası Mardin Temsilciliği, Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi'nden temsilciler, Mardin ve Diyarbakır Metropoliti ile turizmciler, esnaf, gazeteciler ve Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden akademisyenler de toplantı katılımcıları arasında yer aldı.

Toplantı, Fikret Toksöz'ün açılış konuşması ile başladı. Ardından hYd Proje Koordinatörü Emel Kurma, Helsinki Yurttaşlar Derneği'nin (www.hyd.org.tr) çalışma alanlarını ve faaliyetlerini aktararak, projenin kapsam ve hedeflerini özetledi. Projenin araştırmacısı Fırat Genç TRC3 bölgesinin nüfus, istihdam ve sosyal yapısını, bölgesel gelişme vizyonunun genel çerçevesini ve bölgenin temel problemleri ile yerel gündemlerini özetlediği araştırmasını toplantı katılımcıları ile paylaştı.

Açılış oturumunda, Mardin Artuklu Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü öğretim üyesi Cuma Çiçek, politika ve yatırımların belirlenmesinde yurttaş katılımı bağlamında bölgesel yönetim mekanizmaları üzerine, bir tartışmaya hazırlık konuşması yaptı:

Demokratik ve özerk yönetim tahayyülü ve toplumsal adalet anlayışının tesisinde, çoğulcu bir devlet yapısının sağlanabilmesi elzemdir. Yerel ve bölgesel yönetimin tesisi, bu çoğulcu toplumsal dokunun korunmasını ve yerel bölgesel kaynakların bölgeler için doğru ve uygun kullanımını da beraberinde getirecektir. Denge-denetleme sistemi bağlamında da, yerel bölgesel özerklik çalışmalarının dikkate alınması oldukça önemlidir. Denge-denetleme sisteminin inşası, yalnızca hukuki yollarla değil; çok aktörlü unsurların birbirleri ile kamu-sivil toplum, akademik saha ve yurttaşların diyalogları ile sağlanabilir.

Kamuda etkililik ve verimlilik meselesinin de bu bölgesel yönetim ile tekrar ele alınması gerekmektedir. Türkiye'yi tek bir merkezden yönetilen bir alan olmadan çıkartıp, kaynakların bölgelerin ihtiyaçları doğrultusunda paylaştırıldığı, taleplerin doğrudan karşılandığı bir organizasyon yapısından bahsediyoruz. İşte bu hususta, çok başlı ve çok merkezli bir siyasi merkez sistemi, çözüm olarak ileri sürülebilir. Bazı kaynaklarımızın varlığını görmezden gelemeyiz; birçok kamu kurumunun bölgesel teşkilat projeleri var, bölgesel sahayı yönetmeye dayalı kaynaklarımız da mevcut; GAP İdaresi gibi. Üçüncü olarak, kalkınma ajanslarının varlığının ve çalışmalarının tekrar hatırlanmasında fayda var; geçtiğimiz 13 yıl boyunca, (ikinci kademe) 26 bölgede kalkınma ajansları kuruldu. Bu ajansların faaliyeti, bölgesel demokratik yönetimin kaynağı olarak mobilize edilebilir. Son olarak yürürlüğe giren büyükşehir yasaları ele alınabilir; geçtiğimiz yıllarda büyükşehir yasası ile belediyelerin yetkisi il sınırlarını kapsayacak şekilde genişletildi.

Bütün bu olanaklara rağmen elbet engeller de mevcut; aşırı merkezîyetçilik geleneği gibi... Üstelik bu merkezîyetçilik sokağa ve yurttışa da indirgenecek şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bölgesel yönetim, ayrılıkçılık ve bölünme olarak algılanmaktadır. İkinci olarak, bu bölgesel yönetim talebi yalnızca Kürtlere has gibi görünüyor, diğeri muhalefet aktörlerine baktığımızda da böyle bir siyasi dönüşüme kapalı olduklarını söyleyebiliriz.

Dekonsantrasyon, merkezdeki siyasi yapının bölgelere ve yerele uzanma gücüdür. Devletin bu hususta yerel aktörle etkileşim içerisinde olması şart, devlet yerelle iletişim içerisinde olurken, yetki paylaşımı konusunda çekinceli yaklaşımlar gösterir. Bölgesel yönetim hayat bulabilir mi? 20-25 bölge ve büyükşehir yasalarının, anayol görevi göreceğini varsayabiliriz. Bölgesel bir merkezleştirme talebi karşısında, idari yönetimin yetki paylaşımı sonrasında, siyasi ve kültürel taleplerin tamamen karşılanacağı bir mekanizmaya ulaşılması tahayyül edilebilir.

Programın öğleden sonraki oturumu, Mardin Artuklu Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Baran ve Mardin Büyükşehir Belediyesi KUDEB Şube Müdürü Cafer Demirel'in yuvarlak masa tartışmasına zemin hazırlayan sunumları ile başladı.

Ardından, toplantının birinci oturumunda ilk sözü alan Artuklu Belediyesi Başkan Yardımcısı Mehmet Baran, Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi süreci hakkında bilgi verdi:

Mardin Sürdürülebilir Turizm Projesi'ne nasıl dâhil olduğumuzu anlatmak istiyorum; AB, Valilik ve Bilim Teknoloji Bakanlığı'nın kurduğu bu 24 aylık projenin içerisine, Artuklu Belediyesi olarak, 2014 Mart ayında yapılan yerel seçimlerden sonra dâhil olabildik; bu kent bizim kentimiz. Biz tahammül kentiyiz ve birbirimizi taşıyabiliriz inancı ile çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu projenin içerisine girdiğimiz ilk zamanlarda, projenin dışına ötelenerek, etkisiz kılınmaya çalışıldık. Bizler ise bu hususta, asla ödün vermeyerek, eşbaşkanlık yöntemini bu projede uygulattık. Haziran ayında bu proje son bulacak, devamlılığını sağlamak konusunda bizlere önemli görevler düşmektedir. Bu minvalde, bu tarz projeler ve stratejileri kapsayan kooperatifçilik anlayışının sağlanması gerekmektedir. Bizler, buranın bir "Kapadokya" benzerine dönüşmesini ve bu kentin meta haline getirilerek, insansızlaştırılmasını istemiyoruz ve bu yönde çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Mardin Büyükşehir Belediyesi KUDEB (Koruma Uygulama Denetim Büroları) Şube Müdürü Cafer Demirel, turizm ve kültürel değerler çelişkisi üzerine bir konuşma yaptı:

2014'te kurulan Mardin Büyükşehir Belediyesi olarak, bölgeyi yaşamsızlaştıran ve metalaştıran kentleşme politikalarına karşıyız. Tüm devlet kurumları ve kuruluşların tek bir merkezde Yenişehir'de toplanması, diğeri köylerde ve bölgelerde yaşayan insanların merkeze göç etmesine yönelik politikaların en görünür örneğini oluşturuyor.

Konuşma ve sunumların ardından yuvarlak masa tartışmasında katılımcılar fikir ve önerilerini paylaştılar:

- Mesele sadece restorasyon ve turizm odaklı politikalar ile çözülemez; insanların talepleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. David Harvey'in de belirttiği gibi "Nasıl bir insan, nasıl bir toplum istiyorum?" sorusuna aradığımız yanıtlar, kentleşme politikaları için elzemdir. Kültürlerimizden uzak benimsetilmeye çalışılan politikalar ve stratejiler, insanları ve toplumları yalnızlaştırarak, neoliberal devlet politikalarına hizmet etmektedir. Tarihi şehirleri insansızlaştırmayan ve toplumların kültürel dokularına zarar vermeyen politikalar güdülmesi amaçlarımız arasındadır. Mardin'de şu an çok büyük bir trafik yükü var, bu trafik yükünü kentleşme politikasından ayrı düşünemeyiz.

- Kalkınma sürecinin içerisinde, gelişme-değişim söz konusu ama bu hususta yerli halkın emeklerinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Mardin'deki gelişen-değişen turizm sürecinde yerli halkın üretiminin çok katkısı var, biz bu emeği "görünmeyen emek" olarak adlandırıyoruz. İnsanların yalnızlaştırılması ve kültürel dokularından arındırılması, Mardin'e özgü bir sorun değil; neoliberal üretim ilişkileri içerisinde bulunan tüm toplum ve devletlerde bu yalnızlaştırılmaya rastlanabilir. Kamusal alanın AVM gibi tek bir mekânda toplanmaya çalışıldığı ve insanların yalnızca tüketime sevk edildiği genel bir sorun karşımızdaki...

- Yalnızlaştırılmış semerciler ve marangozlar ile ilgili yürütmeyi düşündüğümüz bir proje söz konusu; buna benzer bir proje, daha önce BİMTAŞ tarafından yürütülmüş idi. Bu hususta gerekli temasları kurmaya ve çalışmalarını bu yönde ilerletmeye devam edeceğiz. Bu kente gelen giden bu şehri katletmiş, bizim burada söz sahibi olmamız, kentin lehine olacaktır diye düşünüyoruz.

- Mardin Büyükşehir Belediyesi olarak, GAP Belediyeler Birliği kapsamında 12 tane çalıştayımız oldu, bunlardan biri turizm ile ilgili idi. Turizm sektörel bir unsur olarak ele alındığında, kapitalizmin, emek-kültür ve toprak boyutu ortaya çıkmaktadır. Kapitalizmde, kültürel gaspın söz konusu olduğu doğrudan söylenebilir; tarihi yapı, turistlerin konfor talebi göz önünde bulundurularak, görsel efekt unsuruna indirgenmektedir. Yerel halkın ihtiyaçlarının ve taleplerinin görmezden geldiği bu indirgeme süreçlerinde; yaşamsız, insansız kentler karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan, kapitalizmin kalkınma modelinde markalaşma söz konusudur ve bu turizm odaklı kalkınma modellerinde de görülür.

- Turizmi yalnızca Mardin'in 1. Cadde'si üzerinden değerlendiremeyiz, Mardin'in evleri, sokakları ve kültürü var. Geçen sene gerçekleştirilen altyapı çalışmalarını, kente yapılan en büyük ihanet olarak görüyorum. Bizim yaşam kültürümüz yok ediliyor, ara sokaklardaki evlerimizin yıkılması söz konusu... Altyapı çalışması adı altında özellikle ara sokaklarda, Mimarlar Odası'nın ciddi uyarılarına rağmen, iş makineleri ile tarihi yapılara ve evlerin tarihi kanal sistemlerine zarar verildi.

- Altyapılı çalışmalarından sonra, ciddi su-kanal sistemi sorunları yaşadık. Bu kentin altyapısı ile ilgili nasıl bir strateji yürütürüz tam olarak bilemiyorum, ilk olarak 1. Cadde'nin yayalaştırma projesi üzerine odaklandık.

- Kentin ara sokaklarında yaşanan çöp ve temizlik sorunu, özellikle son altı ayda fark edilebilir bir şekilde çözüldü diyebiliriz.

- Bu belediyelerin asli görevidir, lütuf olarak bahşedilemez.

- Demirciler, marangozlar ve semerciler yavaş yavaş şehri terk etmek zorunda kaldı. Mardin'de Yahudilerin çarşısı olarak anılan bir çarşı var ama kentte Yahudi yok. Yenişehir'e kaydırılan aileler, gelenekleri, evleri ve kültürlerini geride bırakmak zorunda kaldı. Suriyeliler olmasa, kentin yarısı boş kalacak. Kiliseleri bir yana bırakın, camiler bile dolmuyor artık. 5500 yıldır yaşayan bir kent, 5-6 aylık projelerle katlediliyor. O kadar zengin bir tarihe sahibiz ki, elimizdeki değerleri kaybetme lüksümüz yok. Dış cephe iyileştirme projelerinde tek tipleşmeye son derece karşıyım. Tüccarların ve esnafın bu hususta söz sahibi olduğunu sanmıyorum. El sanatkârları ile esnafın dış cepheleri neden aynı olsun? Biz bizi tanımıyoruz, şehirdeki geleneksel el sanatlarının da farkında değiliz. Mardin'de özünü unutmuş ailelerimiz ve aşiretlerimiz var. Kızıltepe, Nusaybin; hepsiyle zenginleşerek, Mardin'i temsil ediyoruz.

- Mardin'i korumaya yönelik politikaları tartışmak üzerine buradayız. Çok güzel insanlara ve memlekete sahibiz, çok güzel bir kültüre sahip idik. 50-60 sene önce Mardin'de, 10 kadın kuaförü ve üç sinema vardı mesela... Komşuluklarımız çok güzeldi. Bütün komşuların kapısı birbirine açık idi, insanlar birbirlerine güvenirdi. Şimdi gittikçe değişiyor. Bana "merhaba" diyen komşuyu göremez oldum.

- Bu coğrafya, önce Ermenilerin daha sonra da Kürtlerin mağduriyetlerine şahit oldu. Bölgedeki yerleşim alanlarının eski isimlerinin iadesine yönelik çabalar var. Yöresel ürünlerin isimlerinin orijinaline dönmesi gerekiyor. Bu coğrafyanın özüne kavuşturulması oldukça elzemdir. Yerel yönetimin, mülki idare amirlerinin siyasi havaya göre davrandığını görüyoruz. Tarihi binaların hikâyelerini, geçmişlerini yansıtan bilgilendirme tabelalarının asılması gerekiyor. Öte yandan; kilise, manastır ve kalelerin restorasyonlarının özünden koparılmadan gerçekleşmesi gerekmektedir. Yeni büyükşehir yasasını ele almalıyız zira burada kentin özüne ve kültürüne uygun olmayan çalışmalar yürütülüyor.

- Bir yanda ise 2001'den beri sözde şehre itibarını geri kazandırma ve gösteri çabası var. Kardeşlik, hoşgörü, kadim kent söylemleri üzerinden hikâyeler dinliyoruz ve bu abartılı bir mite dönüştü. Bu söylemler Mardin'i taş evlere indirgeyen bir mit ve şehirde de buna dâhil edilen turistik nesnelere görüyoruz. Sanki 90'lar yok, olağanüstü hal yok, bizim kent ve taş evlerimiz var. Kentin başka dinamiklerini içine almayan bir gösteri balonu üretilmeye başlandı.

Öğleden sonraki oturum, İstanbul Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi öğretim üyesi Uğur Tanyeli'nin "Bir Tüketim Malı Olarak Tarih" başlıklı sunumu ile başladı:

Kentin rekabet gücü: Tarihin içindeki bazı parçaları seçebileceğimizi düşünmek kavramsal problemlere işaret eder. Tarihi seçmeci olarak ele aldığınızda çok katmanlı bir tarzla yeniden yorumlamak ve bununla kültürel stratejinizi ve 'kentin rekabetçi gücünü' arttırmak düşüncesi problemlidir. Bu kültürün ekonomik yol haritasını çizerken, kültürün manipülasyon malzeme olarak kullanılmasındır.

Tarihsel geçmişin seçmeci ele alınması: Çoğulcu demokratik bir toplum tahayyül ediyorsanız, seçmeci bir tarihten bahsedemezsiniz. Her ideoloji, tarafsız bir tarih yazılamayacağı için kaçınılmaz olarak seçer ve geçmişlerden geçmiş beğenir. Mardin özelinde bu böyle: Mülki idari amirliği bağlamında başka bir tarih, belediye bakımından başka, Süryaniler için başka, Araplar için başka...

Akademik tarihçilik, tarihi yazılmamış olanların tarihselleştirilmesidir. Çoğulcu bir toplum hayal ediyorsak tarihin de çoğulcu olabileceğini görüyor olmamız gerekir. Herkesin bir biçimde kendisini ifade edebildiğini düşündüğü tarihi yazmakla yükümlüyüz. Seçmeci olursa bazılarının tarihinden bahsederken bazılarınıninkinden etmemiş oluruz. Türkiye'de de, dünyada da bu çok yaygın bir durum. Gerçekten anlamlı bir şekilde konuyu ele almak istiyorsak turizm bağlamında seçmeci tarih bakışını benimsememeliyiz. Mesela Brugge (Belçika), bugün Mardin'de yapılmak istenen şeyin uygulandığı bir kenttir ve bir seçme eylemi sonucunda turistik bir destinasyon olarak var edilmiştir. Antalya, Kaleiçi'nde de 20 yıl önce aynı şey yapıldı; seçmeci yaklaşıldı. Tarihin bir meta olarak tahayyül edilmesi, meta olarak konuşulması, yazılması ve alınır satılır bir şey haline getirilmesidir. Tarih kitabı bir metadır ama tarih alınıp satılır bir şey değildir, bunu ayırt etmek gerekir. Günlük yaşam pratikleri her seferinde tarih seçerek ırkçılık üretirler. Hitler'in yaptığı şey de budur ve epey problemlidir.

Mekanda ve fikirde çok katmanlılık yok edilmemelidir. Mardin kaç katmanlı diye soruyorsanız, parça parça ve değişik zamanlarda inşa edilen yapılar görürsünüz. Sorun, bu çok katmanlılığın her seferinde zikredilmemesi değil ama bu katmanların seçilip her seferinde yeniden anlatılması ve Mardin'i bir gösteri mekanı olarak hayal etmemiz... Mardin'i sadece evlerden, taşlardan, sokaklardan hayal edersek, ortaya Brugge çıkar. Oysa bunun dışında bir Mardin mümkündür. Örneğin İtalya, tarih satmıyor; Floransa'ya baktığınızda böyle bir yöntem görmezsiniz. Orada çok katmanlılığa ilişkin bir şey okuyabilirsiniz. Sadece din bağlamında da değildir bu, örneğin Venedikli olmayıp, Venedik'ten geçmiş olanlara dair izleri de görebilirsiniz; çoğulculuk vardır. Hatırlatmak isterim, Mardin 16.yy'da Hıristiyan olan bir kent idi, Müslümanlar burada azınlıktaydılar. Şimdi bunun izlerini görmek mümkün değil. Bunu korumadığımız takdirde çoğulcu ve çok katmanlı tarihi göremeyiz.

Benzer şekilde, ne yazık ki benim çoğulcu dediğim türde bir tarih kitabı da bulamıyoruz. Tarih satmıyoruz, imge satıyoruz. Bir turistik sinema seti tahayyül ediyoruz. Bütün Güneydoğu dizileri, kentin sokaklarında çekiliyor. Sevinmeli miyiz? Yoksa Mardin'i birkaç imgeye terk etmek anlamına geldiği için üzülelim mi? Evet, para kazanılıyor ama bunun bu tür düşünsel araçlarla destekleniyor olması noktasında ne yapılması gerektiğinden bahsetmiyoruz. Tek bir katmanda kalındı.

Kültürel Strateji Belirlenmesi ve Rekabetçi Gücün Arttırılması: Kültürün böylesine bir ekonomik rekabet aracı olarak manipüle edilmesi problemdir çünkü rekabetçi gücünü arttırmak için en iyi satan tarihi seçmek zorundasındır. Hangi tarih satılır onu hesaplıyorsunuz ve ona göre satarsınız. Bu sürdürülebilir olmaz. Örneğin, Mardin'de bugün bir tane düzgün kitapçı yoktur.

Sunumların ardından katılımcıların fikir ve önerilerini dile getirdiği yuvarlak masa tartışması bölümüne geçildi:

- Seçmecî yaklaşım genel olarak, tarihi ve mekânsal anlamda bir dizi sorun yaratıyor. Bunlar insanların gündelik hayatlarında da karşılık buluyor. Halbuki Mardin'de hem ekonomik güç hem de siyasi bir iktidar var. Mardin'deki turizm hayatın, sokakların göze çarpan bir unsuru haline gelmiş ve tartıştığımız bu turizm stratejisi geniş ölçekte paylaşılmış.

- Hala farklı biçimlerde, herkes kendi tekil tarihini inşa etmeye çalışıyor. Oysa Mussolini dönemi halen İtalya'da onaylanan bir tarihimiş gibi anlatılmaktadır. Ama o dönem tarihin bir parçası olduğu için kimse gelip onu oradan kazımaz. Türkiye'de ise tam tersi, o sırada tarih yazımının dışında kalması gerekenler kazınırlar; kiliseler camiye çevrilir.

- Ne satılırsa satılsın ama tarih satılmamalı. Mardin'in bütün dönemlerden kalma tarihi eserleri var. Tarihi satmadan bunu nasıl yapabiliriz? İnsanları mutlu, müreffeh, eğitilmiş hale getirip tarihe sahip çıkmak için ne yapmamız gerekir?

- Mardin tarihini çoğulcu hale getirmek gerekir. Her yerin kendine özgü tarihselliğinin inşa edilmesi gerekir ve bizler böyle tarih yazmaya hiç alışık değiliz. 16.yy'dan beri, Osmanlı'dan bu yana tarihi merkezden yazmaya alışkınız. Yerel arşivi olmayan bir ülkede yaşıyoruz. Örneğin, Mardin'de bir belediye arşivi var mı? 1930'da kaç tane meyhane var diye aramaya kalktığınızda bulamazsınız. Arşiv olmazsa, tarihi yazacak verileri biriktirecek imkânlar da olmaz. İstatistik kurumu olur. Bilginin demokratikleştirilmediği bir yerde toplumu nasıl demokratikleştireceksiniz?

- Antropoloji de çoğulculuk için önemlidir. Bugünlerde bu kadar imparatorluklara gönderme yapıyoruz. Oysa her biri birbirini yıkarak ilerledi. Önce atalarımızı krallıklarda aramaktan vazgeçmeliyiz. Gelecekte eğer demokratik bir kent inşa edilecekse, bu kentin demokratik inşasına katılmak gerek, etnik inşasına değil.

- Manastırların topraklarıyla ilgili işgalci olduklarını beyan eden mahkeme kararları görüyoruz. Dinler kardeş diyerek turizm sloganı kullanıyoruz bir yandan da. Seçim hazırlıklarında Kürtçe konuşanlara dava açılıyor. Kadın dostu kent olsun dendi ama bugün bütün belediyelerle ilgili eş başkanlık kararlarının iptaline ilişkin mahkeme kararları var.

- Bu kadar çeşitliliğin olması dolayısıyla, halkların kardeşliği bir zaruret...

- Her yerde kimlikler çoğuldur, sorun bu karışıklık halini olağan görebiliyor muyuz sorusunda gizli. Biz kimlikleri çok daha sabit görmek istiyoruz ancak sorunu sadece Cumhuriyete tahvil etmek de haksızlık olur. Toplum zaten çoğul bir yapı ama siyasal sistem çoğulcu olur mu, olursa ne olur? Biz bu sistemi kurmak konusunda başarısızız. Önce toplumun çoğulluğunu görmek gerek. Bu aynı dili konuşanlar arasında bile söz konusu olabilir. Örneğin, İngiltere'de dil her 25km'de bir değişir. Bunun tarihini, dil bilgisini yazarsanız, çoğulculuğu inşa edersiniz. Çoğunluğu arıza gibi tahayyül etmeye alıştığımız için arazlar doğuyor.

- Halkların kardeşliği sadece halkların yan yana gelmesi değil. ođulculuk alışkanlığını edinmek için kimliksiz bir dünya tahayyül edebiliyor muyuz? Mekân üzerinden konuşacak olursak turistik merkezler, metropolleşmeyi sağlar, böylece, tesadüfi bir şekilde yan yana gelişler olur ve Mardin yerel söylemlere gömülmüş durumda. Kimlik bu nedenle de sorun oluyor. İstanbul'da böyle olmaz ama burada köyünüze kadar nereli olduğunuz sorulur. Bu yan yana durmak için sorulan bir soru mudur?

- Sosyal tarih ezilenlerin sesi; peki, Mardin'de sesi duyulmayanlar kimdir? Bu projenin kaybedenleri kim olacak? Dolayısıyla böyle bir projede kimler kaybedecek onu tartışmalıyız. Kent hakkı üzerine, yani artık bir ulus devlet aidiyeti değil, bir kent vatandaşı olarak kentten hakkımızı nasıl talep etmeliyiz? Tarih geçmişin tarihi değil, o şimdi yazılı ve mekana gömülmüdü.

- Meseleye, toplumsal kimliklerin, mülkiyet ilişkilerinin inşasında nasıl bir işlev gördüğü bağlamından bakmak gerekir. Kimlik meselesi, mülk ve sınıftan bağımsız algılanabilir mi?

- Tarih yoktur, tarihler vardır, tarih üzerine tartışmaya başladığımızda artık televizyondakiler gibi yapıyoruz; tarih popüler olarak tartışıldığı zaman sadece ufuk kapatır. Tarihin ufuk açması ancak çoğulluğu görmek suretiyle olur.

- Bilgi üretiminin demokratikleşmesi, kolektifleşmesi gerçekleşmelidir. Bugünün de bir tarihi var: Yenişehir nasıl kuruluyor? Şehrin, tarihin dönüşümü; şehrin beşeri hayatiyetini nasıl etkiliyor, bunlar tartışılmalıdır.